

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ BONA YAPMA BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yrd. Doç. Dr. Şehriban Koca
Mersin Üniversitesi
İlköğretim Bölümü
Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı
sehriban.koca@mersin.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Hazan Kurtaslan
Niğde Üniversitesi
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
hkurtaslan@nigde.edu.tr

Özet

Bu araştırma sınıf öğretmeni adaylarının bona yapma becerilerini belirlemeye yönelik bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu Mersin Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda 2011-2012 eğitim öğretim güz döneminde müzik derslerini tamamlayan 110 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma betimsel bir çalışma olup; yapılan araştırmada veriler, öğrencilerin bona yapma becerilerinin objektif olarak değerlendirilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan değerlendirme (gözlem) formunun kullanılması yoluyla elde edilmiştir. Hazırlanan gözlem formu öğrencilerin final sınavında değerlendirme aracı olarak kullanılmıştır. Elde edilen veriler düzenlenerek, SPSS programında frekans ve yüzde değerleri alınarak anlamlı bir hale getirilmiş, bulgular yorumlanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının şarkıların nota değerlerini doğru ve ritmik okuyabilme boyutlarında sorunlar yaşadıkları görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmenliği, müzik eğitimi, bona, beceri.

AN EVALUATION OF BONA (RHYTHMICAL ARTICULATION) SKILLS OF PROSPECTIVE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Abstract

This study aims to make an evaluation of bona (rhythmical articulation) skills of prospective primary school teachers. Study group of the study consisted of a total of 110 prospective teachers studying at Mersin University, Faculty of Education, Department of Primary School Education Program. In the study, survey model has been used and students' rhythmical articulation skills have been determined by the assessment (observation) form prepared by the researchers and this form used in final examination term. The obtained data was analyzed in the SPSS package program and descriptive statistics calculations were used to evaluate the data. The results of the study showed that some problems about reading the note values and rhythmic dimensions have been seen in the implementation stage.

Key Words: Primary school teaching, music education, bona (rhythmical articulation), skill.

GİRİŞ

Günümüzde öğretmenlik, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edilmektedir (Şişman, 2003:236). Öğretmen, eğitim sisteminin temel ögesidir; yeteneği, bilgisi, donanımı ve eğitim için sağlanan olanaklar ölçüsünde görevini yerine getirmeye çalışır. Öğretmenin "konu alanını çok iyi bilmesi, eğitim ve öğretimle ilgili bilgi, beceri ve tutumlarla donanık olması gerektiği ifade edilmektedir" (Saydam,2003:1).

Beceri, öğrenme sürecinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009: 8). Bu kabiliyetler bireylerde okul öncesi dönemden başlayarak üniversite eğitimi boyunca geliştirilmeye devam edilmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarından genel mesleki yeterlikleri kazanmalarının yanında, alana özgü geliştirilen yeterlik ve becerileri de kazanmaları beklenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen ve 2008 yılında yürürlüğe giren Sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken özel alan yeterliklerinden biri “sanat ve estetik” tir. Bu yeterlik alanı; öğrencilerin güzel sanatlarla (müzik, resim) ilgili temel bilgilere sahip olmayı, sanatsal etkinlikleri öğrenme sürecinde kullanabilme uygulamalarını kapsamaktadır (MEB, 2008: 10). “Öğretmen, niteliksel gelişimin temel ögesidir. Öğretmenin niteliği ile eğitim sisteminin ürünü olan yetiştirdiği insanın niteliği arasında olumlu ve yüksek bir ilişki vardır” (Sezgin, 2002:6, Akt. Çoban, 2011: 29). Sınıf öğretmeni adaylarının lisans döneminde sanatsal açıdan daha donanımlı yetişmeleri neticesinde öğrencilerine faydalı olabilecekleri açıktır.

Müzik eğitimi eğitim fakülteleri sınıf öğretmenliği lisans programlarında yer alan sanat derslerinin bir parçası olarak 3. yarıyıldan itibaren “Müzik” 1 saat teorik, 2 saat uygulama ve “Müzik Öğretimi” olmak üzere 4. yarıyıldan itibaren 1 saat teorik, 2 saat uygulama şeklinde yürütülmektedir. Nitelikli sınıf öğretmeni yetiştirme sürecinde, sınıf öğretmeni adaylarının almış oldukları hizmet öncesi eğitimin içeriği ve bu içerikteki yeterliklerin kazanılmasının önemli olduğu ifade edilmektedir (Çaycı, 2011).

Yapılan araştırmalar mevcut ders saatlerinin yetersiz olduğunu (Küçüköncü, 2000; Şaktanlı, 2004), sınıf öğretmenlerinin müziksel donanımlarında eksiklikler olduğunu (Arapgırlıoğlu ve Karagöz, 2010; Barış ve Özata, 2009; Göğüş, 2008; Kocabaş, 2000; Kutluk, 2010; Şahin ve Aksüt, 2002; Öztürk ve Öztürk, 2007), tartım eğitimi, solfej ve bona çalışmalarında ciddi güçlük yaşandığını (Arapgırlıoğlu ve Karagöz, 2010; Yünlü, 2004) göstermektedir.

Ritm eğitimi ve müziksel işitme eğitimi müzik eğitiminin iki ana ögesidir (Yıldız, 2002: 28). Eğitsel müzik etkinliklerinde çocuğa ritmik değerleri doğru anlatmak, kavratmak ve doğru uygulamak müzik eğitiminin en önde gelen görevlerinden biridir (Yıldız, 2002: 29; Akt: Aydın, 2007:28). Bu görevi üstlenecek öğretmenlerin müziksel okuma düzeyleri önem arz etmektedir. Bona; müziksel okuma parçalarını, ölçü rakamına, ses sürelerine uygun olarak ritmik bir şekilde okuma olarak tanımlanabilir. Sınıf öğretmeni adaylarının bona yapma becerilerinin gelişimi yoluyla, müziksel bir eserin ortaya çıkarılması ve çalgı eğitimlerindeki gelişimlerine olumlu yönde katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının bona yapma becerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma sınıf öğretmeni adaylarının bona yapma becerilerini belirlemeye yönelik, betimsel yöntem kullanıldığı bir araştırmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Mersin Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda 2011-2012 eğitim öğretim güz döneminde müzik derslerini tamamlayan 110 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Mesleki eğitim kurumlarında müziksel performans ölçme, bireyin müziksel performans kapsamına giren davranışlara sahip olup olmadığı, sahipse sahip oluş derecesini gözleyip gözlem sonuçlarını sembollerle belirtme işlemidir (Saraç ve Şeker, 2008:103). Yapılan araştırmada veriler, öğrencilerin bona yapma becerilerinin objektif olarak değerlendirilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan değerlendirme (gözlem) formunun kullanılması yoluyla elde edilmiştir. Hazırlanan gözlem formu öğrencilerin final sınavında değerlendirme aracı olarak kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler düzenlenerek, SPSS programında frekans ve yüzde değerleri alınarak anlamlı bir hale getirilmiştir. Son olarak elde edilen veriler doğrultusunda bulgular yorumlanarak sonuçlara ulaşılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde sınıf öğretmeni adaylarının bona yapma becerilerinin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır. Yapılan analiz çalışmaları sonucu, frekans ve yüzde değerlerini içeren veriler tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilere İlişkin Kişisel Bilgiler

Kişisel Bilgiler		f	%
Cinsiyet	Kız	61	55.5
	Erkek	49	44.5
	Toplam	110	100
Mezun Olunan Lise Türü	Genel	55	50.0
	Anadolu	37	33.6
	Diğer	18	16.4
	Toplam	110	100
Ders Öncesi Müzik Eğitimi Alma Durumu	Alanlar	27	24.5
	Almayanlar	83	75.5
	Toplam	110	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi; çalışma grubunun %55.5’ini kız, %44.5’ini ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin mezun oldukları lise türlerine göre dağılımları incelendiğinde; Genel lise mezunu öğrencilerin %50, Anadolu lisesi mezunu öğrencilerin %33.6 ve diğer liselerden mezun olan öğrencilerin ise %16.4 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ders öncesi müzik eğitimi alma durumları incelendiğinde ise; müzik eğitimi alanların %24.5, almayanların ise %75.5 olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Öğrencilerin Bona Yapma Becerilerine Yönelik Yeterlikleri

		Tamamen	Büyük Ölçüde	Orta	Az	Hiç	TOPLAM
1. Notaların isimlerini tereddüt etmeden söylüyor.	F	-	40	53	12	5	110
	%	-	36.4	48.2	10.9	4.5	100
2. Şarkının nota değerlerini doğru okuyor.	F	5	32	50	13	10	110
	%	4.5	29.1	45.5	11.8	9.1	100
3. Ritmik bir şekilde okuyor.	F	4	13	40	48	5	110
	%	3.6	11.8	36.4	43.6	4.5	100
4. Bona yaparken vuruşları aksatmadan eliyle gösteriyor	F	6	33	53	14	4	110
	%	5.5	30.0	48.2	12.7	3.6	100

Tablo 2’de öğrencilerin “Notaların ismini tereddüt etmeden söyleme” yeterlikleri incelendiğinde; öğrencilerin %36.4’ünün büyük ölçüde, %48.2’sinin orta düzeyde, %10.9’unun az düzeyde nota isimlerini doğru olarak söyledikleri, %4.5’inin ise nota isimlerini söyleyemedikleri görülmektedir.

Öğrencilerin “**Şarkıların nota değerlerini doğru okuma**” durumları incelendiğinde; öğrencilerin %4.5’inin nota değerlerini tamamen, %29.1’ inin büyük ölçüde, %45.5’ inin orta, %11.8’ inin az düzeyde okudukları, %9.1’ inin ise hiç okuyamadıkları görülmektedir.

Öğrencilerin “**Ritmik bir şekilde okuma**” durumları incelendiğinde; öğrencilerin %3.6’ sının tamamen, %11.8’ inin büyük ölçüde, %36.4’ ünün orta düzeyde, %43.6’ sının az düzeyde ritmik olarak okuyabildikleri, %4.5’ inin ise hiç okuyamadıkları görülmektedir.

“**Bona yaparken vuruşları aksatmadan eliyle gösterebilme**” durumları incelendiğinde; öğrencilerin %5.5’ inin tamamen, %30’ unun büyük ölçüde, %48.2’ sinin orta, %12.7’ sinin ise az düzeyde vuruşları elleriyle gösterebildikleri, %3.6’ sının ise hiç gösteremedikleri görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının bona yapma becerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre özellikle **ritmik bir şekilde okuma boyutunda** öğrencilerin %43.6’ sının az düzeyde ritmik olarak okuyabildikleri, %4.5’ inin ise hiç okuyamadıkları; **notaların isimlerini tereddüt etmeden söyleme, şarkıların nota değerlerini doğru okuma, bona yaparken vuruşları aksatmadan eliyle gösterebilme** boyutlarında ise orta düzeyde oldukları saptanmıştır.

Arapgırlıoğlu ve Karagöz’ün 2010 yılında yapmış oldukları araştırma sonucu “Müzik dersinde ne ölçüde bona bilgisi kazandınız?” sorusuna sınıf öğretmeni adaylarının %36,67’si kısmen, %23,33’ü çok az, %20’si hiç, %19,17’si büyük ölçüde, %0,83’ü ise tamamen cevabını vermiştir. Aynı araştırmanın “Müzik dersinde ne ölçüde nota bilgisi kazandınız?” sorusuna; öğrencilerin %37,50’si kısmen, %35,83’ü büyük ölçüde, %15’i çok az, %5,83’ü tamamen, %5,83’ü hiç cevabını vermiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular yapılan diğer araştırma sonuçlarıyla (Afacan, 2010; Arapgırlıoğlu ve Karagöz, 2010; Yünlü, 2004) paralellik göstermektedir.

Özgül ve Uçan (1998) tarafından yapılan araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının müzik alanındaki giriş davranışlarının yetersizliği, içeriklerin tümünün kazandırılmasını güçleştirdiği ifade edilmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının lisans eğitimlerinin 2. sınıfında sadece iki dönemle sınırlanan müzik derslerinin sayısı ve saatlerinin yetersiz olması nedeniyle ilkokullardaki mevcut müzik öğretim programının uygulanması sürecinde sıkıntılar yaşayabilecekleri düşünülmektedir. Bu doğrultuda mevcut derslerinin uygulamaya yansıtılması açısından özellikle son sınıfta seçmeli dersler olarak çeşitlendirilmesi, bu suretle daha çok uygulama yaparak donanımlarının artırılmaya çalışılması ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının bona yapma becerilerinin daha fazla geliştirilmesine yönelik olarak benzer örneklemeler yoluyla sık tekrarlar yer verilmesi önerilmektedir.

Not: Bu çalışma 25-27 Nisan 2013 tarihlerinde Antalya’da 28 Ülkenin katılımıyla düzenlenen “ International Conference on New Trends in Education – ICONTE – 2013 ”da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Afacan, Ş. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının çocuk şarkılarını bilişsel çözümlenme ve uygulama düzeyleri, *Ege Eğitim Dergisi*, (11) 2, 89–106.

Arapgırlıoğlu, H. ve Karagöz, B. (2010). Sınıf öğretmenliğinde müzik eğitimi sürecinin durumu ve değerlendirilmesi, *9. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, 20-22 Mayıs*, Elazığ.

Aydınlı, D. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin müzik derslerindeki şarkı öğretme durumu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Barış, D.A. ve Özata, E. (2009). Sınıf öğretmenliği anabilim dalında alınan müzik-müzik öğretimi derslerinin öğretmenlik uygulamalarındaki yansımaları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18), 27-42.

- Çaycı, B. (2011). Sınıf öğretmenliği lisans programındaki alan eğitimi derslerinin öğretmen yeterliği üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 1-12.
- Çoban, A. (2011). Sınıf öğretmenliği lisans programının değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 28-45.
- Göğüş, G. (2008). İlköğretim I. kademe müzik eğitiminde öğretmenin etkinliği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 369-382.
- Kocabaş, A. (2000). Sınıf öğretmenlerinin müzik dersindeki yetersizliklerine ilişkin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr>
- Kutluk, Ö. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik eğitimleri ve üniversitede aldıkları müzik eğitimine ilişkin görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 275-288.
- Küçüköncü, Y. (2000). Sınıf öğretmenliğinde müzik eğitimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:7.
- M.E.B. (2008).** Sınıf öğretmeni özel alan yeterlikleri, **Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.**
<http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/alanyeterlikler/s%C4%B1n%C4%B1f%20%C3%B6%C4%9Fretmeni%20%C3%B6zel%20alan%20yeterlikleri.pdf>
- M.E.B. (2009). Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Özgül, İ ve Uçan, A. (1998). Eğitim fakülteleri sınıf öğretmenliği bölümleri öğrencilerinin müzik 1-2 derslerine müziksel giriş düzeyleri. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 35-48.
- Öztürk, G. ve Öztürk, Ö. (2007). İlköğretim I. kademe müzik dersinin etkin yürütülmesinde sınıf öğretmenin rolü (Bolu İli Örneği). 16. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Tokat, Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Saraç, G. ve Şeker H. (2008). Güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde çalgı öğretimindeki performansın değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 20.
- Saydam, R. (2003). İlköğretim okulu 1. ve 2. devre müzik eğitiminde eğitimci sorunu, *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu*, 30-31 Ekim, İnönü Üniversitesi, Malatya.
<http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/>
- Şahin, K. ve Aksüt, M. (2002). I. kademe müzik derslerine ilişkin öğretmen görüşleri. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 4.
- Şaktanlı, C. (2004). Son sınıf öğrencilerinin lisans programlarında verilen müzik eğitimi derslerine ilişkin görüşleri, *1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu*. Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi, 271-283.
- Şişman, M. ve Acat, M.B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 235-250
- Yıldız, G. (2002). İlköğretimde müzik öğretimi birinci kademe. Ankara: Anı Yayıncılık.